

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายจรินทร์ หวานนท์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๖๘

เรื่องพิจารณาที่ ๓๐/๒๕๖๗

วันที่ ๑๔ เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

ระหว่าง ศาลอาญา ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

คดีนี้ ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งของโจทก์ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ ๓๑๗๗/๒๕๖๔ เพื่อขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ สรุปข้อเท็จจริงได้ว่า โจทก์ฟ้องจำเลย ทั้งเจ็ด กล่าวอ้างว่าโจทก์ตกลงทำสัญญากิจการร่วมค้ากับจำเลยที่ ๑ ใช้ชื่อว่า “กิจการร่วมค้าเทพมงคล สุขโขทัย-โฮมมีเดีย” ต่อมามีการทำบันทึกข้อตกลงร่วมค้าโดยเพิ่มจำเลยที่ ๓ เป็นคู่สัญญาฝ่ายที่ ๓ ระหว่างดำเนินกิจการ จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ร่วมกันปลอมสัญญาขายลดตัวสัญญาใช้เงินในนามของ กิจการร่วมค้าเทพมงคลสุขโขทัย-โฮมมีเดีย จำนวน ๒ ฉบับ เพื่อดำเนินการขอสินเชื่อจากจำเลยที่ ๕ โดยมีจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ ที่ ๖ และที่ ๗ เป็นผู้ค้ำประกันสัญญาขายลดตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าว การกระทำของจำเลยทั้งเจ็ด เป็นความผิดฐานร่วมกันปลอมเอกสารสิทธิและใช้เอกสารสิทธิปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๘๑ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ และมาตรา ๒๖๘ ระหว่างพิจารณาคดีของศาลอาญาโจทก์ยื่นคำร้องโต้แย้งว่า ในวันนัดสืบพยานโจทก์ ศาลวินิจฉัยคำร้องเกี่ยวกับการสืบพยานได้แก่พยานบุคคลและพยานเอกสาร แล้วมีคำสั่งว่า “ศาลตรวจคำฟ้องของโจทก์แล้ว ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยตามฟ้องของโจทก์มีเพียงว่า จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ มีอำนาจในการทำสัญญาขายลดตัวสัญญาใช้เงินหรือไม่ และโจทก์มอบอำนาจให้จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ทำสัญญาขายลดตัวสัญญาใช้เงินหรือไม่ เท่านั้น ไม่มีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยว่าตราประทับกิจการร่วมค้า

เทพมงคลสุโขทัย-โฮมีเดีย เป็นตราประทับปลอมหรือไม่ จำเลยที่ ๕ ซึ่งส่งสำเนาเอกสารที่โจทก์หมายเรียกเพื่อตรวจพิสูจน์ตราประทับสำคัญของกิจการร่วมค้าดังกล่าวจึงไม่จำเป็นต้องส่งต้นฉบับตามที่โจทก์ขอให้ศาลมีหมายเรียกดังกล่าว จึงให้ยกคำร้องของโจทก์ในส่วนนี้” โจทก์เห็นว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นกรณีศาลปรับใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๗ (๑) ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ และได้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง ศาลอาญาส่งคำร้องของโจทก์มาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

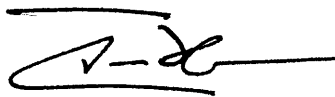
เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา ๒๕ วรรคสี่ เป็นบทบัญญัติคุ้มครองบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนว่ากฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย ทั้งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ส่วนมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง กำหนดหลักแห่งความเสมอภาคของบุคคลว่า บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ข้อโต้แย้งของโจทก์ที่ว่า การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการพิจารณาให้ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่กลับใช้วิธีการกำหนดหลักเกณฑ์กว้าง ๆ ตามมาตรา ๑๕ โดยการอนุโลมนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ ก่อให้เกิดความคลุมเครือว่ากรณีใดศาลจะเลือกใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือจะใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นช่องทางที่ทำให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง เป็นกรณีที่รัฐไม่อำนวยความสะดวกในทางอาญาด้วยการบัญญัติกฎหมายที่เป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้บังคับอย่างชัดเจนว่าผู้เสียหายจะมีสิทธิตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างไรบ้าง ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ การบังคับใช้มาตรา ๑๕ ส่งผลกระทบต่อสิทธิของจำเลยในทางพิจารณาคดีเพราะทำให้เกิดความไม่แน่นอนว่าศาลจะหยิบยกบทบัญญัติใดมาใช้บังคับ เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและขัดต่อหลักนิติธรรม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๕ เปิดช่องให้ศาลมีอำนาจเลือกใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

อย่างไรก็ได้ เป็นการกำหนดให้สิทธิหน้าที่ของประชาชนที่สมควรได้รับการพิจารณาอย่างคดีอาญากลับมีสิทธิหน้าที่เทียบเท่าคดีแพ่งเป็นการขัดกับหลักความเสมอภาค ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง นั้น เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายว่าด้วยการนำตัวผู้กระทำความผิดอาญามาลงโทษโดยบัญญัติมาตรการต่าง ๆ ไว้ เริ่มตั้งแต่การจับ การค้น การควบคุมผู้ถูกจับ การสอบสวน การฟ้องคดีต่อศาล การพิจารณาและพิพากษาคดีของศาล โดยวางหลักประกันคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีบทบัญญัติกลไกการอุทธรณ์ว่ากรณีนี้ที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดเรื่องใดไว้เป็นการเฉพาะให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ โดยมาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้” แม้หลักการในการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาจะมีความแตกต่างกัน เช่น วัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีแพ่งคือระงับข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนและเยียวยาความเสียหายหรือการบังคับตามสิทธิ ส่วนคดีอาญามีวัตถุประสงค์ลงโทษผู้กระทำความผิดและป้องกันสังคม คดีแพ่งเอกชนเป็นผู้ได้รับความเสียหาย ส่วนคดีอาญาแม้ผู้เสียหายจะเป็นเอกชนแต่ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายด้วย คดีแพ่งเอกชนซึ่งเป็นผู้เสียหายเป็นผู้เริ่มฟ้องคดี ส่วนคดีอาญาเมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดีต่อศาลและในบางกรณีผู้เสียหายก็ฟ้องคดีเองได้ การพิจารณาพิสูจน์ในคดีแพ่งโจทก์มีหน้าที่นำสืบให้ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำการโต้แย้งสิทธิตามที่โจทก์ฟ้องจริง ด้วยมาตรฐานการพิสูจน์ที่น้ำหนักแห่งพยานหลักฐานว่าฝ่ายใดมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากกว่ากัน (Preponderance of Evidence) ส่วนในคดีอาญา โจทก์ซึ่งโดยหลักแล้วเป็นพนักงานอัยการมีหน้าที่นำสืบให้ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดจริง โดยมีมาตรฐานการพิสูจน์ให้ปราศจากข้อสงสัยอันสมควร (Beyond Reasonable Doubt) เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม กระบวนพิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาเป็นระบบกล่าวหา (Adversary System) เหมือนกัน มีสาระสำคัญของกระบวนพิจารณาเหมือนกัน อยู่หลายประการ เช่น ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาศาลเป็นผู้พิจารณาตัดสิน มีกระบวนพิจารณาโดยมีขั้นตอนและกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้อันได้แก่ การยื่นฟ้อง การสืบพยาน และการตัดสินคดี ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญามีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งหรือความผิดที่เกิดขึ้น คดีแพ่งและคดีอาญามีการนำเสนอพยานหลักฐานโดยทั้งโจทก์และจำเลยมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานต่าง ๆ เสนอต่อศาลเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวหาหรือข้อต่อสู้ของตน หลักเกณฑ์การพิจารณาคดีของศาลนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้บัญญัติไว้โดยละเอียด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ จึงบัญญัติให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ ซึ่งหมายความว่า การนำมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับนั้นต้องเป็นกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บัญญัติไว้ ศาลไม่อาจเลือกใช้บังคับบทบัญญัติใดก็ได้ ทั้งบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่ศาลจะนำมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญานั้นต้องไม่ขัดต่อหลักการอันเป็นสาระสำคัญของวิธีพิจารณาความอาญาโดยเฉพาะ และต้องมีใช้บัญญัติไว้สำหรับคดีแพ่งโดยเฉพาะด้วย แต่เป็นการนำหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความมาใช้เพื่อให้กระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่งและความอาญาเป็นไปตามพื้นฐานเดียวกัน ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ มีความชัดเจนแน่นอน ไม่ก่อให้เกิดความคลุมเครือว่ากรณีใดศาลจะใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าวยังต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม ทั้งในระหว่างพิจารณาคดีคู่ความมีสิทธิโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานสนับสนุนคำคู่ความของตนได้อย่างเต็มที่ ตามหลักสิทธิป้องกันตนเองหรือหลักการฟังความสองฝ่าย อันเป็นการประกันความเป็นธรรมในกระบวนการพิจารณาคดี หากคู่ความเห็นว่าศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง มีสิทธิอุทธรณ์และฎีกาต่อไปได้ บทบัญญัติมาตรานี้ไม่เป็นการจำกัดสิทธิในการได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ เมื่อชี้แจงนำหน้าระหว่างสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลที่ถูกจำกัดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายกับประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายแล้ว เป็นไปตามหลักแห่งความได้สัดส่วนที่รัฐต้องจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อยู่ใต้อำนาจเพียงเท่าที่พอเหมาะพอควรเท่านั้น ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และบทบัญญัติดังกล่าวนำมาบังคับใช้กับคู่ความในคดีเดียวกัน บุคคลยังคงเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติ ไม่ใช่เป็นการกำหนดให้สิทธิหน้าที่ของประชาชนที่สมควรได้รับการพิจารณาอย่างคดีอาญามีสิทธิเทียบเท่าคดีแพ่ง อันจะขัดต่อหลักความเสมอภาคในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง ดังที่โจทก์โต้แย้งไม่

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

(นายจिरินติ หะวานนท์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ